

*Обіход Т. В.,**кандидат фізико-математичних наук, старший науковий співробітник
ВФВЕ Інституту ядерних досліджень
Національної академії наук України,
студент відділу післядипломної освіти та аспірантури
Київського університету права Національної академії наук України*

ВСТУП УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ НОРМ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА

Анотація. Успішний економічний розвиток України і, як результат, вступ до Європейського Союзу пов'язані з перетвореннями в усіх галузях господарської діяльності, що регулюються нормами господарського права. Важливо враховувати той факт, що господарські відносини існують між підприємствами, підприємцями та органами управління, тому виконавчій владі варто дотримуватися чіткої й цілеспрямованої політики для ефективного розвитку сучасної української економіки та успішного її вливання у світову економіку.

Ключові слова: економічний розвиток, господарське право, підприємства й підприємці, зовнішньоекономічна діяльність, галузі господарства, гальма розвитку економіки.

Постановка проблеми. Одним із найважливіших питань для України є вливання до сучасної світової економіки. Воно пов'язано з низкою структурних перетворень як на рівні пріоритетів галузей господарств, так і на рівні управлінської діяльності виконавчої влади. Тому на сьогодні вкрай актуальне питання, які галузі є найбільш важливими задля ефективного розвитку національного господарства й у якому напрямі повинна діяти виконавча гілка влади.

Метою статті є аналіз підходів Європейського Союзу (далі – ЄС) до власного продуктивного розвитку й через з'ясування проблем реалізації норм господарського права забезпечення головних важелів діяльності виконавчої влади у сфері господарських відносин.

Вклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі, коли Україна прагне вступити до ЄС, це розсудливий і необхідний крок до злиття зі світовою економікою. Але оскільки *світова економіка* – це сукупність національних господарств, пов'язаних один із одним системою міжнародного поділу праці, економічними та політичними відносинами, то господарське законодавство є одним із найважливіших законодавств на сучасному етапі розвитку суспільства.

Прийняття Конституції України [1] заклало фундамент для організації системного розвитку нашого законодавства. Але на цьому шляху потрібно вирішити багато проблем. Останніми роками було прийнято багато законів, але не завжди при цьому враховувались загальнолюдські цінності. Особливо це стосується проблем оподаткування, приватизації, підприємництва, що є предметом господарського права. Забезпечення дієвості правових норм – першочергове завдання при формуванні правової системи України. Тому великим досягненням у формуванні господарського права є прийняття Господарського кодексу України [2], який набрав чинності 01 січня 2004 р., а також Законів України: «Про господарські товариства» від 19 вересня 1991 року, «Про приватизацію державного майна» від 04 березня 1992 р., «Про приватизацію малих державних підприємств (мала приватизація)» від 06 березня 1992 р., «Про підприємництво» від 07 лютого 1991 р., «Про цінні папери і фондові біржі»

від 18 червня 1991 р., «Про систему оподаткування» від 25 червня 1991 р., «Про обмеження монополізму і недопускання недобросовісної конкуренції в підприємницькій діяльності» від 18 лютого 1992 р. тощо.

Процес інтернаціоналізації сучасного світового господарства вимагає нового рівня багатобічних економічних взаємин, тому використання різних аспектів і форм зовнішньоекономічної діяльності для підприємств і організацій України знаходить усе більш широке застосування. Нині суб'єкти всіх форм власності займаються зовнішньоекономічною діяльністю (далі – ЗЕД). Основним нормативним актом, що регулює цю діяльність, є Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 16 квітня 1991 р. У ньому закріплені основні принципи ЗЕД, її види, він визначає суб'єктів ЗЕД, установлює основи правового й економічного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків, спеціальні правові режими, юридичну відповідальність. У ньому сформульовані принципи оподаткування, митного регулювання, страхування зовнішньоекономічних операцій, методи захисту прав і законних інтересів держави й інших суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Господарське право є важливим і для економічного розвитку всередині держави, оскільки господарське право пов'язане із виготовленням і реалізацією продукції, виконанням робіт і наданням послуг для задоволення суспільних потреб та потреб окремих споживачів. Господарськими є відносини між суб'єктами господарювання (підприємствами, підприємцями) та органами управління, вони мають певні ознаки:

- особливим суб'єктом господарських відносин є держава, від імені якої діють її органи;
- другою характерною ознакою господарських відносин є поєднання в них організаційних і майнових елементів.
- третя ознака господарських відносин – їхній матеріальний зміст, тобто суспільне виробництво й реалізація (оборот) суб'єктами господарювання продукції (виконання робіт, надання послуг).

Важливо визначити, які групи суспільних відносин мають регулюватися тільки законами, які принципи повинні лежати в основі побудови законодавства. Найявністю законів, що не виконуються, завдає великий збиток системі правового регулювання. Існують кілька недоліків реалізації норм господарського права, які автор вважає найбільш важливими гальмами розвитку економіки України:

- відсутність політичної стабільності в суспільстві;
- відсутність централізованого й цільового регулювання економіки;
- відсутність жорсткої кари за порушення норм права;
- повинна бути чітко зазначена й гарантована конституційна захищеність підприємницької діяльності;
- складність реалізації норм господарського права;
- неоднозначне трактування норм права;

- відсутність потрібних норм права для особливих форм господарської діяльності;
- відсутність нормативної бази, необхідної для взаємозв'язку досягнень науки й техніки, інформатики з господарською діяльністю;

- хабарництво, підміна податків хабарами;
- відсутність інвестиційної привабливості.

На жаль, цей список можна було б продовжувати, але зосередимося на найбільш головних проблемах і засобах їх подолання.

Як приклад успішного економічного розвитку розглянемо ЄС, який створив спільну валюту, має динамічний спільний ринок, у якому люди, послуги, товари й капітал пересуваються вільно. Як відомо, згідно з Маастрихтським договором, ЄС базується на трьох стовпах:

1. Повноваження першого стовпа дуже широкі, а саме:

- спільний внутрішній ринок, тобто вільний рух осіб, капіталу, товарів та послуг, митний союз,
- спільна торговельна політика,
- спільна сільськогосподарська політика та політика рибальства,
- спільна транспортна й енергетична політика,
- Європейський соціальний фонд,
- спільна політика з питань охорони навколишнього середовища,
- захист конкуренції,
- підтримка наукового та технологічного розвитку,
- охорона здоров'я і споживачів,
- цивільна оборона,
- туризм і спорт.

2. Другий стовп – це спільна зовнішня політика та політика безпеки (СЗППБ). Цілі СЗППБ:

- охорона спільних цінностей, життєвих інтересів, незалежності й цілісності ЄС,
- зміцнення безпеки ЄС і його членів,
- збереження миру та зміцнення міжнародної безпеки,
- підтримка міжнародної співпраці,
- розвиток і зміцнення демократії, а також легітимних урядів і поваги до прав людини й основних свобод.

3. Третій стовп – співпраця у сфері юстиції та внутрішніх справ. У межах третього стовпа, ЄС зобов'язується таке:

- забезпечити громадянам ЄС високий рівень охорони з питань свобод, безпеки та юстиції,
- запобігати расизму і ксенофобії, а також боротися з цими явищами,
- запобігати організованій злочинності й боротися з нею,
- боротися з тероризмом, торгівлею людьми, торгівлею наркотиками, торгівлею зброєю, корупцією та зловживаннями.

Відомо, що наше господарське право як наука має розділ «Правове регулювання зовнішньоекономічної діяльності» [4; 5] де передбачено таке:

1. Сутність, принципи й суб'єкти ЗЕД.

2. Види ЗЕД.

3. Державне регулювання ЗЕД.

4. Правове становище спільних підприємств і регулювання іноземного інвестування.

5. Правове регулювання вільних економічних зон.

6. Ліцензування і квотування зовнішньоекономічної діяльності.

7. Відповідальність у ЗЕД.

Тобто, це глибоко розроблена, самоузгоджена галузь науки, яка, на жаль, не використовується в повному обсязі у зв'язку із об'єктивними й суб'єктивними обставинами, які нам зава-

жають. Але вона стосується тільки форми співпраці з іншими країнами та не вказує на найбільш важливі галузі господарства і шляхи їх розвитку.

Виходячи з прикладу ЄС, необхідно зазначити ті галузі господарства, які є найбільш важливими і на яких треба зосередитися передусім:

- сільськогосподарська політика та політика рибальства,
- транспортна й енергетична політика,
- політика з питань охорони навколишнього середовища,
- підтримка наукового й технологічного розвитку,
- охорона здоров'я та споживачів,
- туризм і спорт.

Разом із високим рівнем забезпечення громадян охороною з питань свободи, безпеки та юстиції така направленість економічної діяльності нашої держави мала б позитивний результат значно швидше, ніж розпилення діяльності Кабінету Міністрів на такому (<http://www.bnwes.info/karta-sayta-1.html>):

- нові ставки акцизного збору;
- податкова міліція;
- пенсійний збір;
- податкова інспекція і митниця дозволили не виконувати рішення судів;
- у січні підприємцям повністю відшкодували ПДВ;
- податкова обіцяє бізнесу менше перевірок;
- Кабмін удосконалив адміністрування ПДВ;
- Кабмін склав список підприємств для податкових перевірок;
- Кабмін обмежить використання податкових векселів;
- Кабмін намагатиметься стримати імпорт;
- Кабмін має намір із січня 2015 р. ввести нульову ставку оподаткування для підприємств громадських організацій інвалідів;
- акцизи на алкоголь і сигарети у 2015 р. підвищуватися не будуть;
- електронне адміністрування ПДВ з 01.01.2015 р.

Висновки. Важливо відмітити відсутність цільності урядової політики в напрямі ефективного розвитку всіх галузей економіки. Тобто, є генеральні галузі економіки, які треба розвивати в межах вливання у світову економіку, є необхідність керування з боку Кабінету Міністрів у межах господарського права в напрямі розвитку цих галузей. Тому не треба піднімати актуальну й животрепетну діяльність Кабміну збором податків, установленням ставок оподаткування тощо. Господарське законодавство як нормативна основа господарського права, що регулює складну і багатоетапну господарську діяльність, відрізняється від інших галузей права узгодженістю приватноправових (горизонтальних) і публічно-правових (вертикальних) відносин у сфері господарювання задля швидкого та продуктивного розвитку економічних відносин. Тому потрібна мудра політика подальшого розвитку національної економіки, а не вдосконалення «адміністрування ПДВ».

Література:

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30.
2. Господарський Кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № № 18, 19–20, 21–22. – Ст. 144.
3. Жук Л.А. Правові основи підприємницької діяльності : [навч. посіб.] / Л.А. Жук, І.Л. Жук, О.М. Неживець ; наук. керівник Л.А. Жук. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 292 с.
4. Господарське право : курс лекцій : [навч. посіб. для юрид. фак. вузів] / А.Я. Пилипенко, В.С. Щербина. – К. : Вентурі, 1996. – 388 с.
5. Башнянин Г.І. Ч. 1; Ч. 2: Загальна економічна теорія; Спеціальна економічна теорія / Г.І. Башнянин, П.Ю. Лазур, В.С. Медведєв. – К. : Ніка-Центр ; Ельга, 2002. – 527 с.

Обиход Т. В. Вступление Украины в Европейский Союз в контексте реализации норм хозяйственного права

Аннотация. Успешное экономическое развитие Украины и, как результат, вступление в ЕС связаны с преобразованиями во всех отраслях хозяйственной деятельности, которые регулируются нормами хозяйственного права. Важно учитывать тот факт, что хозяйственные отношения существуют между предприятиями, предпринимателями и органами управления. Поэтому исполнительной власти следует придерживаться четкой и целенаправленной политики для эффективного развития современной украинской экономики и успешного ее вливания в мировую экономику.

Ключевые слова: экономическое развитие, хозяйственное право, предприятия и предприниматели, внешнеэкономическая деятельность, отрасли хозяйства, тормоза развития экономики.

Obikhod T. Ukraine's accession to the EU in the context of the implementation of the norms of economic law

Summary. Successful economic development in Ukraine and, as a result, the entry into the EU, is connected with the reforms in all sectors of economic activity, which are governed by the rules of economic law. It is important to take into account the fact that economic relations exist between businesses, employers and governments. Therefore, the executive branch should follow a clear and purposeful policy for the effective development of modern Ukrainian economy and for the successful infusion into the world economy.

Key words: economic development, economic law, enterprises and entrepreneurs, foreign economic activity, sectors of the economy, brake of economic development.